

SKADADE FÖR LIVET

En litteraturstudie om hur personer som varit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen blivit påverkade i vuxenlivet

Författare:
Veronica Bramstedt &
Sophia Nilsson

Titel	Skadade för livet - En litteraturstudie om hur personer som varit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen blivit påverkade i vuxenlivet.
Författare	Veronica Bramstedt & Sophia Nilsson
Utbildningsprogram	Sjuksköterskeprogrammet, 180hp
Handledare	Sylvi Persson
Examinator	Jalal Safipour
Adress	Linnéuniversitetet, Institutionen för hälso- och vårdvetenskap, 351 95 Växjö
Nyckelord	Psykiskt och/eller fysiskt våld, barnmisshandel, konsekvenser, lidande, upplevelser

SAMMANFATTNING

Bakgrund: Psykiskt och/eller fysiskt våld förekommer i alldeles för stor utsträckning i Sverige och även i resten av världen. Trots lag mot barnmisshandel i flera länder så fortsätter anmälda fall av barnmisshandel att öka.

Syfte: Syftet med studien var att undersöka hur psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen har påverkat de utsatta senare under vuxenlivet.

Metod: Studien baserades på självbiografier. En kvalitativ ansats har använts i föreliggande studie därför att det var upplevelser hos individer som undersöktes. Resultatet analyserades med hjälp av en kvalitativ, manifest innehållsanalys.

Resultat: I studien framkom fem olika kategorier. Dessa var: lidande, välbefinnande, konsekvenser av barnmisshandeln, relationen med föräldrarna/förövarna samt relation med andra individer. Varje kategori hade två till fem underrubriker. Konsekvenserna av det psykiska och/eller fysiska våldet under barndomen ledde ofta till depressioner och dålig självkänsla hos de utsatta i vuxen ålder.

Slutsats: Personer som utsätts för psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen påverkas av detta i hög grad. Det psykiska våldet upplevs som värre än det fysiska våldet av de utsatta. Detta stämmer överens med aktuell forskning som visar att psykiskt våld har mer djupgående påverkan på individens känsloliv. Allmänsjuksköterskan bör ha mer kunskap och förståelse om de drabbades känslor och upplevelser i alla vårdsammanhang.

INNEHÅLL	Sida
INLEDNING	1
BAKGRUND	1
Förekomst av barnmisshandel	1
Lagar avseende barnmisshandel	1
Barnmisshandel	1
Psykiska problem som följd av barnmisshandel	2
Sociala problem som följd av barnmisshandel	2
Sjukvårdens skyldigheter vid misstanke om barnmisshandel	3
TEORETISK REFERENSRAM	3
Livsvärld	4
Levd kropp	4
Lidande	4
Trygghet	5
Hälsa och välbefinnande	5
PROBLEMFÖRMULERING	5
FRÅGESTÄLLNING	6
SYFTE	6
METOD	6
Datainsamling	7
<i>Urvalsförfarande</i>	7
Analys	8
Etiska överväganden	9
<i>Förförståelse</i>	9
RESULTAT	10
Lidande	11
<i>Upplevelse av ensamhet</i>	11
<i>Skuld och skam</i>	11
<i>Varför just jag?</i>	12
Välbefinnande	12
<i>Trygghet</i>	12
<i>Tacksamhet</i>	12
Konsekvenser av barnmisshandeln	13
<i>Psykiska och Fysiska skador</i>	13
<i>Att inte våga berätta</i>	13
<i>Minnen och återupplevelser</i>	14
<i>Att kämpa för att bli någon/något</i>	14
<i>Att inte vara värdig</i>	15
<i>Depressioner och självmordstankar</i>	15
Relationen med föräldrarna/förövarna	16
<i>Ingen relation</i>	16
<i>Relation</i>	16
<i>Ansvarskänsla för föräldrarna</i>	16
<i>Att kunna förlåta och gå vidare</i>	17
Relationer med andra individer	17
<i>Kärlek och vänskap</i>	17

<i>Osäkerhetskänsla tillsammans med andra människor</i>	18
<i>Tillit</i>	18
DISKUSSION	18
Metoddiskussion	18
Resultatdiskussion	20
<i>Fortsatt forskning</i>	22
Slutsats	23
REFERENSER	24
BILAGOR	
1. Databassökning	
2. Biografiöversikt	

INLEDNING

Författarna till denna studie anser att det är viktigt att få kunskap om hur personer som blivit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen påverkas av sina upplevelser senare i vuxenlivet. Barnmisshandel förekommer i alldeles för hög grad både i Sverige och resten av världen. Det är ofta föräldrarna som är förövarna. Man kan fundera över hur föräldrar kan utsätta sina barn för misshandel, något som riskerar att påverka barnet negativt genom hela livet. Författarna har ett gemensamt intresse i att undersöka och försöka förstå hur misshandeln under barndomen har påverkat dessa individer som vuxna och även undersöka om det finns några skillnader och likheter i deras upplevelser och påverkan på livet. För att kunna göra detta är det viktigt att kunna sätta sig in i personernas upplevelser och erfarenheter av misshandeln via deras livsvärld. Inom sjukvården, i vårt yrke som allmänsjuksköterskor, kommer vi med stor sannolikhet att träffa dessa individer. Det gäller att se till personens livsvärld och se vad de drabbade har med sig från barndomen för att kunna hjälpa dessa människor till att känna välbefinnande och trygghet i livet.

BAKGRUND

Förekomsten av barnmisshandel

Mellan 1980-talet och 1990-talet förekom en alarmerande ökning av polisanmälningar som gällde barnmisshandel. Flera nationella kartläggningar avseende synen på barnuppfostran och kroppslig bestraffning gjordes från början av 2000-talet och några år framåt. Dessa kartläggningar visade sorgligt nog att barnmisshandeln fortsatt att öka istället för att minska (Jansson, Jernbro & Långberg, 2011). Exakt hur stor förekomsten av psykiskt och/eller fysiskt våld mot barn är i Sverige vet man inte riktigt då det finns ett stort mörkertal men antalet anmälda fall har fyrdubblats från 1980-talet till 1990-talet och fortsätter att öka. En svensk nationell studie har visat att allvarligt våld mot barn ligger på 3-4% av barnen i Sveriges befolkning sedan 1980-talet. När våldet går så långt som till dödsfall är föräldrarna i 75 % av fallen förövarna. Risken är högre att lågutbildade, arbetslösa föräldrar i enmanshushåll misshandlar sina barn psykiskt och/eller fysiskt. Yngre barn i förskoleåldern och spädbarn utsätts oftare för våld jämfört med äldre barn (Annerbäck, 2011).

Lagar avseende barnmisshandel

Lagen mot barnmisshandel stadgades 1979 i Sverige. Detta betyder att våld mot barn i hemmet har varit förbjudet i över 30 år men är, trots lagen, fortfarande ett stort problem i samhället. Det är bara 29 länder i världen som förbjuder psykiskt och fysiskt våld mot barn (Annerbäck, 2011). Alla barn har rätt till en god uppfostran, trygghet och omvårdnad. Barn skall behandlas med aktning och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande handling (Socialstyrelsen, 2008). Vid varje misstanke om att barn, under 18 år, far illa ska en anmälan göras till åklagarmyndighet eller polismyndighet (Sveriges riksdag, 1980)

Barnmisshandel

Barnmisshandel används ofta som ett samlingsbegrepp vid såväl fysisk som psykisk misshandel av barn. Till fysiskt våld räknas allt som föräldrarna handgripligen gör mot barnet. Det kan vara att bita, slå, sparka eller på andra sätt skada barnet fysiskt. Till psykisk misshandel räknas till exempel orimligt höga bestraffningar, hån, förlöjligande, kritik, nedvärdering, utfrysning, orimliga krav, påtvingad isolering från åldersanpassade aktiviteter och sociala kontakter eller konstant vägran att lyssna på barnets åsikter (Barnperspektivet, 2010; Lagerberg, 2001). I studien används uttrycket psykiskt och/eller fysiskt våld under

barndomen vilket ses som synonymt med misshandel, ett begrepp som också används i föreliggande studie, av barn under 18 år.

Psykiska problem som en följd av barnmisshandel

Relationstrauma, fysisk och psykisk misshandel och sexuella övergrepp under barndomen leder till en ökad risk för utveckling av psykoser och depressioner i vuxen ålder (Waade, Hagen & Fosse, 2013). Förklaringen på detta är förändringar i hypotalamus-hypofys-binjurebarkaxeln (HPA-axeln) som vid aktivering, av till exempel stress, frisätter kortisol. Förändringar ses även i hjärnans dopaminsystem. Samma påverkan ses vid hög stressbelastning under barndomen som hos patienter med utvecklad psykos. I många av fallen där personen har utvecklat en psykos har psykiskt och/eller fysiskt våld förekommit under barndomen. Den ökade stressen med kortisol och dopaminutsöndringar under lång tid leder även till kognitiva funktionsnedsättningar och inlärningssvårigheter. Hos 50 patienter med psykoser ses ett samband av både känslomässiga och psykotiska reaktioner på lång stresspåverkan i det dagliga livet (Ibid; Gustafsson, Nelson & Gustafsson, 2010).

På grund av hjärnans fysiologi och en utökad utsöndring av stresshormoner kan psykiskt och/eller fysiskt våld leda till att barn utvecklar posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). PTSD leder till en störning i hjärnans utveckling och ger skadliga förändringar i hjärnan. Symtomen vid PTSD är bland annat håglöshet, minskat intresse för sociala relationer, inlärningssvårigheter, ångest, koncentrationssvårigheter samt psykosliknande tillstånd som vanföreställningar (Painter & Scannapieco, 2013).

Det finns ett starkt samband mellan att ha varit utsatt för psykiskt och/eller fysiskt våld i barndomen och ökad benägenhet att begå självmord senare i livet. De neurobiologiska effekterna av det psykiska och/eller fysiska våldet leder ofta till personlighetsförändringar som kan påverka barnets välbefinnande samt möjlighet att fungera i vardagen och i det sociala samspelet med andra individer (Brodsky & Biggs, 2012).

Sociala problem som en följd av barnmisshandel

Det gemensamma för personer som blivit utsatta för misshandel under sin barndom är att de som vuxna har svårt för att få förtroende för andra människor samt har svårigheter att klara av nya situationer. Många blir även fosterhemsplacerade och flyttar hemifrån tidigt (Frederick & Goddard, 2010).

När ett barn utsätts för upprepad misshandel byggs de psykiska symtomen och/eller reaktionerna upp efter hand. Reaktionen kan komma omedelbart men kan också framträda efter en lång tid. En del barn kan reagera med förfäran, protest och med ett utåtagerande beteende medan andra barn blir handlingsförlamade och inåtvända (Johansson, 2008).

Flickor anger att det oftast är fadern som är förövaren därefter modern eller annan anhörig. Gemensamt för både pojkar och flickor är att de upplever svårigheter med att prata med sin mamma om sina problem. Flickor anger att de i högre grad blir misshandlade, fysiskt, både av sin mamma och sin pappa i jämförelse med pojkar (Helweg-Larsen, Fredriksen och Larsen, 2011). Vid många tillfällen, för både pojkar och flickor, är våldet hemma sammankopplat med problem i skolan både med kompisar och i skolarbetet. De vanligast förekommande symtomen är oro och depressioner (Ibid). Konsekvenserna av det fysiska våldet leder dels till den omedelbara skadan men leder också till sämre fysisk och psykisk hälsa senare i livet (Annerbäck, 2011).

Misstankar finns att barnmisshandel kan öka risken för att smittas av sexuellt överförbara sjukdomar i tidig vuxen ålder eftersom många utsatta barn antar ett sexuellt riskbeteende till följd av misshandeln i barndomen (Haydon, Hussey & Halpern, 2011).

Sjukvårdens skyldigheter vid misstanke om barnmisshandel

Alla anställda inom vården har så kallad anmälningsskyldighet vid misstanke om att barn, under 18 år, far illa. Vid misstanke om att vuxna far illa, ska lokala rutiner finnas tillgängliga för vårdpersonalen på arbetsplatsen där det ska stå hur personalen ska agera i sådana situationer. Anmälan angående barn under 18 år ska göras till socialtjänsten i den kommun där barnet bor (Notisum, 2001). Det är viktigt med tidiga insatser när någon i sjukvården misstänker att ett barn utsätts för våld. Insatserna kan bestå av att stärka familjen genom utbildning och coaching och ibland även omplacering av barnet. Kognitiv beteendeterapi för både barnet och föräldrarna har visat sig ha effekt som behandlingsmetod (Lindell & Svedin, 2005). Den vanligaste synliga skadan som kan ses vid barnmisshandel är blåmärken på kroppen. Blåmärken förekommande på tjock hud såsom kinder, lår, skinkor, flanker och buk bör leda till misstanke hos vårdpersonalen om att misshandel kan förekomma. Andra förekommande synliga skador är brännskador och frakturer. Barn bränner sig oftast på fingertopparna så brännskador på till exempel handryggen och strumpformade brännskador på fötterna bör väcka misstankar om barnmisshandel där föräldrarna bränt barnet på olika sätt. Vid strumpformade brännskador kan man misstänka att någon har doppat barnets fötter i till exempel kokande vatten. Även revbensfrakturer, skulderbladsfrakturer och metafysära frakturer på rörben, vilket betyder frakturer på tillväxtplattorna i skelettet bör ses som ett varningstecken på yttre våld (Ludvigsson, 2012).

Det är viktigt att skapa en lugn och trygg miljö för barnen för att om möjligt kunna läka hjärnan efter misshandelns påverkan. Att tidigt se barn som utsätts för våld och ta till åtgärder kan minimera de långsiktiga psykiska besvären som psykiskt och fysiskt våld kan utveckla (Painter & Scannapieco, 2013). Faktorer som sjuksköterskor/vårdare kan titta efter är föräldrarnas psykiska hälsa, missbruk, fattigdom och till exempel familjer som under lång tid levt på socialbidrag. Dessa faktorer kan öka risken för att psykiskt och fysiskt våld förekommer mot barnen i en familj. Det finns idag ett stort behov av att utveckla tillvägagångssättet inom vården för att tidigt upptäcka dessa barn (Lindell & Svedin, 2005).

TEORETISK REFERENSRAM

Som grund för studien antas ett vårdvetenskapligt livsvärldsperspektiv där människors upplevelser och eventuell påverkan av psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen skall belysas. Vårdvetenskapen inriktar sig på människors hälsa, deras omgivning och miljö men också själva vårdandet, varje individs livsvärld. Ett vårdvetenskapligt synsätt innebär att vårdprofessionerna arbetar för att hjälpa människor att uppnå hälsa, eller i alla fall ett visst mått av hälsa. Människors livsvärld och det de upplever påverkar dem i väldigt hög grad och präglar deras möjligheter att nå välbefinnande samt påverkar de val som de kommer att göra senare i livet (Dahlberg & Segesten, 2010). Det är viktigt att förstå att alla människor har en egen, unik förståelse av sig själva och sin livsvärld (Nortvedt & Grimen, 2006). Ett centralt ontologiskt antagande i vårdvetenskapen är att människan är en enhet av kropp, själ, psyke och ande. Dessa går inte att skiljas åt utan ses som helhet (Dahlberg, Segesten, Nyström, Suseryd & Fagerberg, 2003).

Förståelsen av människors känslor och upplevelser kan uppnås genom att helheten i deras berättelse delas i delar som sedan sätts ihop till en ny helhet (Nyström, 2008). Detta innebär att författarna till en studie tolkar och undersöker personernas unika upplevelser, likheter och skillnader genom att läsa olika självbiografier och därefter se hur personernas upplevelser ser ut i förhållande till andras i samma situation (Dahlberg, Segesten, Nyström, Suseryd & Fagerberg, 2003).

Eftersom studien har vårdvetenskapen som grund kommer följande begrepp att ingå: livsvärld, levd kropp, lidande, trygghet, hälsa och välbefinnande.

Livsvärld

Det är nödvändigt att bejaka livsvärlden för att kunna vårda andra människor (Dahlberg och Segesten, 2010). *”Det är i och genom livsvärlden som hälsa, välbefinnande, lidande och sjukdom utspelar sig. Ett vårdande som inte förstår eller inte klarar av att möta livsvärlden är följaktligen inget verkligt vårdande, och det är framför allt inget vårdvetenskapligt vårdande”* (Dahlberg & Segesten, 2010, s. 127-128). Livsvärlden inkluderar både nu och då och det innebär att det som hänt för länge sedan kan påverka människor väldigt mycket här och nu. Det som hänt kan kännas som om det nyligen hänt och det kan störa livskraften och välbefinnandet i en människas liv. Upplevelserna kan skapa oro hos personen och därmed orsaka lidande. Att från vårdens sida ha insikt om detta sammanhang är väldigt viktigt för att kunna hjälpa människor att i så hög grad som möjligt uppnå välbefinnande, hälsa och mening (Dahlberg & Segesten, 2010).

Levd kropp

Det är genom den levda kroppen som människor har tillgång till livet (Dahlberg et al. 2003). Genom den levda kroppen upplevs livet. Kroppen skall förstås som ett subjekt med egna unika erfarenheter. Här finns individens känslor, upplevelser och minnen. Varje person ”är” sin kropp och det går aldrig att lämna den. Det är genom den levda kroppen som vi förstår oss själva och hur vi kan nå ut till omvärlden. Det går inte att skilja känslor från tankar då dessa är sammanflätade i den levda kroppen. Den levda kroppen är andlig, psykisk och fysisk samt existentiell på samma gång. Det innebär att vårdvetenskapen måste se människan ur ett helhetsperspektiv och förstå att varje liten del av påverkan på henne/honom inte bara påverkar en kroppsdel, ett organ eller något annat, utan att det påverkar hela personens existens (Dahlberg & Segesten, 2010).

Lidande

Det finns olika former av lidande. De vanligaste är: livslidande, sjukdomslidande och vårdlidande. Under livets gång uppkommer livslidande på grund av olika svårigheter som personen är med om. Sjukdomslidande uppstår när någon drabbas av sjukdom och hör ihop med livslidandet. Vårdlidandet är orsakat av vården och de handlingar som vårdpersonalen utövar. Vårdlidandet är ett onödigt lidande och skulle kunna undvikas (Ekebergh, 2009).

Vårdvetenskapen betonar vikten av att man inom vårdprofessioner har en förmåga att förstå lidandet hos en annan människa. Vårdpersonalen måste kunna visa empati och personlig omtanke och till och med bli känslomässigt berörda för det lidande som människan, de har framför sig, känner (Nortvedt & Grimen, 2006). Lidandet kan förstärkas av att inte bli sedd eller hörd. Om vårdpersonalen förminskar eller nonchalerar den kunskap och erfarenhet som människan de har framför sig har, kan det leda till att hon eller han inte känner sig delaktig på det sätt som vårdvetenskapen förespråkar vilket medför att lidandet ökar (Dahlberg & Segesten, 2010).

Lyhördhet och att visa intresse för människans upplevelser och erfarenheter är viktigt i all kontakt med människor. Vårdpersonal måste ta sig tid att lyssna, visa respekt för personen och göra sitt bästa för att försöka förstå henne/honom. Detta kan hjälpa personen att känna värdighet som människa och klara av att uthärda sitt livslidande (Ekebergh, 2009).

Trygghet

Trygghet innefattar både det som har en social, fysisk och andlig natur. En bra och nära kontakt med anhöriga och nära vänner skapar en grundtrygghet i livet. Tillräcklig sömn, att kunna äta sig mätt och att ha det som behövs materiellt är också faktorer som gör att människan kan känna trygghet. Upplevelser som bidragit till att stärka självkänslan för personen är ytterligare något som ger trygghet och mening i livet (Dahlqvist & Santamäki-Fischer, 2009).

Lidandet har ett starkt samband med brist på trygghet. Avsaknad av grundtrygghet och självkänsla kan finnas hos en människa som i unga år utsatts för traumatiska händelser (Dahlberg och Segesten, 2010). Det kan vara väldigt svårt att bära och hantera det som hänt vilket kan påverka förmågan att själv skapa trygghet senare i livet. Trygghet påverkar många faktorer i våra liv. Till exempel kan avsaknad av trygghet, hälsa, mening och känsla av sammanhang påverka nära relationer till andra människor (Ibid).

Hälsa och välbefinnande

Välbefinnande är en känsla som går att uppnå trots psykisk eller fysisk ohälsa. Om en människa känner välbefinnande eller inte är till stor del beroende på henne själv. Dock är det flera olika faktorer som är inbegripna och som påverkar detta. Det kan till exempel vara hur hon eller han förhåller sig till det de upplevt eller hur de förhåller sig till sin sjukdom. Det kan också vara vilken förmåga de har att lära sig att leva med sina upplevelser eller sin sjukdom. Möjligheterna att kunna känna mening och sammanhang i sitt liv, trots upplevda negativa faktorer, är i många fall goda. Hälsa och välbefinnande beskrivs som att må bra och genom det vara i stånd till att genomföra sina såväl små som stora livsprojekt. Hälsa, välbefinnande och lidande förekommer samtidigt i en människans liv. Det är nödvändigt att känna lidande för att kunna känna välbefinnande och hälsa (Dahlberg & Segesten, 2010).

PROBLEMFÖRMULERING

Statistik visar att våld mot barn är vanligt i både Sverige och i resten av världen. Våldet leder ibland till och med till dödsfall. I 75 % av fallen där dödsfall förekommer är det föräldrarna som är förövarna. Flickor misshandlas fysiskt, både av sin mamma och av sin pappa, i högre grad än vad pojkar gör. Även psykiskt våld är vanligt förekommande. Yngre barn i förskoleåldern och spädbarn utsätts oftare för misshandel jämfört med äldre barn.

Sedan 1979 finns det en lag i Sverige som förbjuder våld mot barn men ändå fortsätter anmälningarna att öka.

Alla som jobbar inom vården har anmälningsskyldighet vid misstanke om att barn under 18 år utsätts för någon form av våld. Vid misstanke om att vuxna misshandlas rekommenderas man att anmäla. Tecken på att det kan förekomma våld mot barn i familjen kan till exempel vara missbruk eller psykisk sjukdom hos föräldrarna, enmanshushåll, arbetslöshet, låg utbildningsnivå samt fattigdom. För att kunna upptäcka dessa barn krävs det att vårdarna har

ett livsvärldsperspektiv och ser hela personens livsvärld och inte bara vad just det besöket, den dagen handlar om. Hittas inte dessa barn så kan det leda till ett livslidande som följer med dem hela livet.

Människor påverkas i hög grad av vad de är med om och det präglar deras möjligheter att nå välbefinnande och även deras val de kommer att göra i framtiden. Som barn har ofta de utsatta haft problem i skolan och inte sällan förekommer dålig självkänsla och problem i sociala situationer. Forskning visar att det finns ökad risk för psykoser, depressioner, posttraumatiskt stressyndrom, självmordsbenägenhet och sexuellt riskbeteende i vuxen ålder som följd av psykisk och/eller fysisk misshandel under barndomen. Som vuxna får personer som utsatts för misshandel under barndomen svårt att få förtroende för andra människor samt att på ett bra sätt klara nya situationer som de utsatts för som vuxna. Detta leder till ett lidande för personen under hela livet. Upptäcker vi barn som far illa tidigt så kan vi istället främja hälsa och välbefinnande hos personen både i barndomen och som vuxna. Genom att se människan ur ett helhetsperspektiv och försöka förstå att varje liten del av påverkan, både positiv och negativ, påverkar det hela dennes liv och leder till välbefinnande. På så sätt visar vi att vi har ett vårdvetenskapligt synsätt. I vårt yrke som sjuksköterskor kommer vi med stor sannolikhet att möta personer som varit med om traumatiska upplevelser, såsom psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen.

I tidigare forskning saknas det studier om hur människor som varit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld påverkats i vuxen ålder av det de varit med om. Det är viktigt att belysa deras upplevelser av våldet och om de beskriver liknande känslor och påverkan eller om deras upplevelser skiljer sig åt. Därmed kan en större förståelse för dessa människor, deras upplevelser och deras livsvärld uppnås. Denna förståelse kan bidra till att dels hjälpa barn som far illa men också de personer som är vuxna och till följd av misshandel i barndomen mår dåligt eller har råkat illa ut på olika sätt.

FRÅGESTÄLLNING

Kan det ses några gemensamma upplevelser av hur psykiskt och/eller fysiskt våld i barndomen har påverkat individerna som vuxna? Har upplevelser under barndomen påverkat dem i valet av partner, nära vänner eller i andra relationer? Har de i vuxen ålder kontakt/ en relation med sina föräldrar?

SYFTE

Syftet med studien var att undersöka hur psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen har påverkat de utsatta senare, under vuxenlivet.

METOD

Syftet med studien var att undersöka personers upplevelser, därför valdes en kvalitativ metod (Friberg, 2006). Den är grundad på litteraturstudie, baserad på självbiografier (bilaga 1) som handlar om psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen. Den mest lämpliga forskningsmetoden är den kvalitativa metoden när det gäller studier om subjektiva upplevelser och erfarenheter som inte är generaliserbara (Dahlborg Lyckhage, 2006).

Studien utgick från en induktiv ansats vilket innebär att data samlas in, analyseras och därefter dras slutsatser (Polit & Beck, 2008). Författarna undersökte och försökte förstå personernas unika upplevelser, likheter och skillnader förutsättningslöst, utan att utgå från någon tidigare teori, genom att läsa olika självbiografier och därefter se hur personernas upplevelser såg ut i förhållande till andras i samma situation. Utifrån detta drogs slutsatser (Dahlberg et al. 2003).

Flertalet av studier som gjorts om barn som blivit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen är kvantitativa och väldigt få beskriver upplevelser av våldet som vuxen. En kvantitativ studie uteslöts därför eftersom författarna ansåg att det inte svarade an mot syftet.

Vid provsökning av självbiografier visade det sig att det fanns biografier som var relevanta för att undersöka hur våld under barndomen har påverkat individen som vuxen.

Datainsamling

Det första steget i litteratursökningen var att välja sökord. Sökorden som användes var biografi (Lz), barn, misshandel, våld, far illa och barnmisshandel (bilaga 1). Sökorden valdes ut med hjälp av svenska mesh. Datainsamlingen gjordes via internet på Libris, Adlibris och Bokus samt på biblioteket, då dessa ställen tillhandahåller ett stort utbud av böcker, såsom självbiografier. Sökningen skedde under självbiografier som handlar om psykiskt och fysiskt våld under barndomen där de som blivit utsatta för våldet själva var författare till biografin. När urvalet av de självbiografier som skulle användas var färdigt beställdes biografierna från olika internetbokhandlare. Urvalet bestod av fem ”huvudbiografier” som användes i studien. Dessa var: Briscoe (2007), Feldt (2011), Gregory (2006), Guénard (1999) samt Pelzer (1999). Ytterligare tre biografier valdes då dessa var föregångare till de utvalda ”huvudbiografierna” och där misshandeln, som författarna till biografierna utsattes för under sin barndom, beskrivs detaljerat dessa var Briscoe (2007), Pelzer (2005) samt Pelzer (1997), se bilaga 2. En av föregångarna till huvudbiografin användes i resultatet eftersom vissa delar var relevanta till syfte och frågeställning, Briscoe (2006).

Urvalsförfarande

Till studiens resultat skulle minst fem självbiografier som handlar om psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen användas. Avgränsningar i databaserna gjordes så att frågeställningen och syftet skulle vara det framträdande i de biografier som kom med i sökresultatet. Materialet granskades noggrant genom att först läsa sammanfattningarna som står presenterade på biografiernas baksidor. Om sammanfattningarnas innehåll ansågs svara an på studiens syfte undersöktes biografiernas innehåll ytterligare genom att söka på biografiernas titel och författare på till exempel Google. På så sätt kunde mer information om innehållet i boken fås. Därefter bestämdes vilka självbiografier som var mest relevanta och som skulle ingå i studien. De utvalda biografierna var alla skrivna på svenska eller översatta till svenska. Det aktuella språkvalet, svenska, gjordes för att författarna behärskar det svenska språket bäst och på så sätt undveks att materialet tolkades på ett felaktigt sätt. Resultatet torde då få en högre trovärdighet.

Inklusionskriterier för studien var att självbiografierna skulle handla om vuxna som själva berättade om hur deras barndom, som varit präglad av psykiskt och/eller fysiskt våld, påverkat dem senare i vuxenlivet. Föräldrar och/eller styvföräldrar skulle vara förövarna till misshandeln. Biografierna skulle vara skrivna på 2000-talet. Detta på grund av att synen på våld mot barn kan ha ändrats genom tidens gång. Författarna till biografierna skulle vara de som utsatts för psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen, vilket ger en högre

trovärdighet. Biografierna skulle vara skrivna på svenska för att undvika feltolkningar vid översättningen. Självbiografier förmedlar ”*det som finns i huvudet på författaren*” och kan vara en viktig källa till kunskap (Segesten, 2006). Detta leder till en högre trovärdighet vilket är viktigt.

Exklusionskriterier var att de som skrivit biografierna hade varit utsatta för sexuellt våld under barndomen, biografier skrivna av annan person än de som upplevt våldet, biografier skrivna innan 2000-talet samt barn och ungdomars upplevelser av misshandeln.

Analys

Studien utgick ifrån en kvalitativ manifest innehållsanalys och granskades enligt det tillvägagångssätt som beskrivs av Dahlborg Lyckhage (2006). Detta för att denna form av analys lämpar sig för litteraturstudier grundade på självbiografier, texter av berättande karaktär. En manifest innehållsanalys beskriver det synliga och uppenbara som står skrivet i texterna (Lundman & Granheim, 2008). Författarna började analysen med att sätta sig in i materialet genom att se texternas helheter. Förhållningsättet präglades av öppenhet och omedelbarhet genom att kunna försjunka in i texterna men ändå kunna överraskas och behålla sin nyfikenhet (Dahlborg Lyckhage, 2006). Analysgången var att gå från textens helhet till att analysera textens delar för att återigen analysera helheten. Förhållningsättet under analysen präglades även det av öppenhet, följsamhet samt reflektion (Ibid). Under studiens gång togs de meningsbärande delarna fram som var relevanta för syfte och frågeställning. Under analysens gång ställdes även frågor till texten och genom frågorna anhölls svar på vad det var som sades och vilken innebörd som fanns i texten. När identifieringen av de olika meningsbärande delarna tagits fram så fördes dessa samman, utifrån likheter och skillnader, till olika teman och underrubriker. Utifrån kategorierna beskrevs ett mönster och en ny helhet trädde fram. I det sista steget av analysen behandlades texterna igen som helheter. I det sista steget krävs att man är både kreativ och noggrann i arbetet med att väva ihop en ny helhet (Ibid).

Båda författarna läste biografierna var och en för sig och diskuterade därefter sina respektive analyser. Under läsandets gång ströks bitar ur texterna under som svarade an på syfte och frågeställning. Författarna satte lappar på vissa sidor för att markera viktiga delar, detta för att kunna gå tillbaka och läsa avsnitten flera gånger och därigenom få ett helhetsperspektiv och se de relevanta delarna av texterna i biografierna samt skrevs anteckningar på lappar och i själva texten, i biografierna. Samtidigt plockades likheter och skillnader av upplevelser fram. Författarna antog en renodlad livsvärldsansats, en öppenhet, inför texterna för att kunna förhålla sig på sådant sätt så att texterna kunde visa sin mening och för att inte på förhand tillåta sig styras av teorier eller färdiga kategorier utan så följsamt som möjligt låta texterna visa sig som de var. Att vara öppen inför texterna innebär också att ha ett tålamod med äkta vilja att försöka förstå och inte genom otålighet försöka förstå texten med egna antagningar (Dahlborg Lyckhage, 2006). Ett redskap som användes under hela analysen av texterna var reflektionen. Genom reflektionen kunde egna kunskaper, erfarenheter och förförståelse av det som studerades hållas tillbaka och inte okontrollerat styra analysen (Ibid).

Exempel på analys:

Meningsenhet	Kondenserad meningsenhet	Kod	Underkategori	Kategori
<p>"Och vad är ni intresserad av?" "Åh, det är mycket jag vill ha gjort." "Och varför vill ni operera er?" "För att jag är ful, ful, ful." "Varje gång jag såg mitt ansikte mindes jag händelsen med min mor och min styvfar, när de vägrat köpa mina skolfoton. "Du är ful", hade Eastman sagt. Nu, många år senare, hade jag en möjlighet att åtgärda det" (Briscoe, 2007).</p>	<p>Jag är ful och nu har jag möjlighet att åtgärda det.</p>	<p>Känsla av att vara ful trots det motsatta.</p>	<p>Psykiska och fysiska skador.</p>	<p>Konsekvenser av barnmisshandeln.</p>

Etiska överväganden

Helsingforsdeklarationen (2008) säger att deltagande i all forskning måste vara frivilligt och deltagarna måste vara informerade, ha lämnat samtycke och vara medvetna om att de när som helst får avbryta sitt deltagande utan att bli ifrågasatta. Helsingforsdeklarationen (2008) kom till för att skydda deltagarna. All forskning ska genomföras med stor respekt för mänskliga rättigheter. Samhällets och vetenskapens behov får aldrig gå före människors välfärd.

Då de utvalda självbiografierna som utgör resultatet i denna studie var utgivna i bokform så hade författarna till biografierna redan gett tillstånd till publicering. Eftersom att författarna till biografierna själva hade upplevt det psykiskt och/eller fysiskt våld de beskrev i sina böcker, så ansåg författarna till föreliggande studie, att metoden var trovärdig. En persons upplevelse av något är unik för den enskilda individen. Ingen kan säga att en enskild persons upplevelse är rätt eller fel (Dahlberg & Segesten, 2010). Resultatets presentation och analysen av biografierna gjordes med stor respekt för de levda berättelserna.

Förförståelse

Förförståelsen är en förutsättning för att kunna få syn på, utveckla och upptäcka ny kunskap. Den utgör vårt subjektiva synsätt och ska inte alltid ses som ett hinder. Förförståelsen kan bli ett hinder som gör att vi inte kan se något nytt (Rosberg, 2006). Detta på grund av att alla

människor har sin förförståelse som har formats av erfarenheter och kunskaper (Nortvedt & Grimen, 2006). Validiteten i studien kan inte säkras om förförståelsen påverkar resultatet (Nyström, 2008). Detta undviks genom att båda författarna tolkar texterna och sedan jämför var och ens tolkning. Det mest grundläggande validitetskriteriet är att delar och helhet i pusslet av tolkningar hänger ihop (Ibid).

Författarna till studien bar med sig en förförståelse av det de ville studera och varför detta var intressant att studera. Författarna till föreliggande studie var medvetna om att förförståelsen skulle kunna påverka resultatet om egna erfarenheter, kunskaper och tron på hur resultatet skulle bli vävdes in i studien. Därför sattes författarnas förförståelse åt sidan så gott det gick. Författarna var medvetna om att det inte går att göra helt och hållet men förförståelsen fick inte färga studiens resultat. Ett objektiva synsätt antogs så långt det var möjligt.

RESULTAT

När biografierna lästs igenom och analyserats kunde resultatet sammanställas i fem huvudkategorier och två till fem underkategorier. För att stärka resultatet och öka trovärdigheten användes olika citat ur böckerna. Huvudkategorierna och underkategorierna åskådliggörs i nedanstående tabell.

Huvudkategorier	Underkategorier
Lidande	<i>Upplevelse av ensamhet Skuld och skam Varför just jag?</i>
Välbefinnande	<i>Trygghet Tacksamhet</i>
Konsekvenser av barnmisshandeln	<i>Psykiska och fysiska skador Att inte våga berätta Minnen och återupplevelser Att kämpa för att bli någon/något Att inte vara värdig Depressioner och självmordstankar</i>
Relationen med föräldrarna/förövarna	<i>Ingen relation Relation Ansvarskänsla för föräldrarna Att kunna förlåta och gå vidare</i>
Relationer med andra individer	<i>Kärlek och vänskap Osäkerhetskänsla tillsammans med andra människor Tillit</i>

Ur ett vårdvetenskapligt livsvärldsperspektiv framkom det att ha blivit utsatt för psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen påverkade det den levda kroppen och hela individens livsvärld i vuxen ålder.

Lidande

Upplevelse av ensamhet

Det framkom i hög frekvens i biografierna att författarna ofta hade känslor av ensamhet, även ensamhet trots sällskap. Ensamheten berodde ofta på att de inte vågade gå in i förhållanden men också när de levde i ett förhållande hade de ofta en känsla av ensamhet. Några av författarna valde ofta ensamhet för att de inte orkade umgås med andra just då, för att de kände att ingen skulle orka umgås med dem samt ovana att vara tillsammans med andra människor. De hade även en känsla av ingen skulle kunna tycka om dem. Guénard var ensam under sitt unga vuxenliv och levde på gatan. Trots att han träffade vänner fanns en känsla av ensamhet. När han hade gift sig berättade han om det utanförskap och den ensamhet han upplevde när hans frus familj samlades.

”Jag lider särskilt mycket när Martines familj samlas. Jag känner mig utanför deras gemenskap. Vi har ingen gemensam referensram.” (Guénard, 1999 s. 252).

Skuld och skam

Flera av författarna skuldbelade sig själva under uppväxten och tänkte gång på gång vad de skulle kunna göra annorlunda för att föräldrarna skulle behandla dem bättre och sluta med misshandeln. De tog ofta på sig skulden för det som hände och tänkte att det måste ha varit något som de gjort fel eller sagt fel som gjorde att föräldrarna misshandlade dem. Pelzer beskriver att han tog på sig skulden för sin pappas alkoholproblem och att hela familjen hade ödelagts, att föräldrarna hade skilt sig och att pappan inte kunde arbeta som brandman. Genom stor del av sin uppväxt och sitt vuxna liv kände Pelzer skam och kände även skuldkänslor över att han berättade för skolsköterskan om vad hans mamma utsatte honom för. Vissa av författarna kände även skam över att berätta, som vuxna, vad de varit med om som barn. De trodde att andra människor skulle döma dem och tycka annorlunda om dem om de fick veta.

”Å, herre gud! grät jag. Tänk om pappas drickande hade börjat som ett sätt att undfly helvetet mellan Henne och mig? Tänk om det var jag som var orsaken?” (Pelzer, 1999 s. 70).

Skammen kunde också vara dubbelbottnad. Trots att föräldrarna behandlat författarna på värsta tänkbara sätt reagerade några av dem väldigt starkt när någon annan talade nedvärderande om föräldern/föräldrarna.

”En kall dag då vi befinner oss på en byggnadsställning och han ber mig om ett verktyg, kallar han mig 'horunge'. Jag dänger min murslev i ansiktet på honom – han förolämpar min mor! Han stönar och blir sjukskriven på riktigt. Min chef stänger av mig från arbetet i tre dagar. Pierrot hamnar aldrig mer i mitt arbetslag. Att min mor övergett mig innebär inte att folk får säga vad som helst om henne.” (Guénard, 1999 s. 161).

Gregory blev under hela sin uppväxt övertygad av sin mor och far att hon hade alla möjliga sorters sjukdomar och att hon både var galen och dum i huvudet. Detta gjorde att hon kände skam och hade svårt att tro på sig själv och sina förmågor.

”Jag vill ta reda på om jag är galen som mamma och pappa sa, om jag är dum som inte klarade gymnasiet. Jag vill veta om jag är hjärnskadad, som mamma alltid sa. Att läsa vidare, särskilt i Columbus, är det enda sättet för mig att på egen hand ta reda på hur det ligger till, att dölja skammen över att jag är allt det där.” (Gregory, 2003 s. 198).

Varför just jag?

Genomgående i biografierna ställde sig författarna under barndomen frågan: varför just jag. Även i vuxen ålder hade författarna en vilja att förstå varför just de blivit utsatta för misshandeln. I flera av biografierna drabbade misshandeln endast ett barn i syskonskaran. Misshandeln kunde bestå av inlåsning, slag, sparkar, att bli bränd över öppen eld, förnedring samt att inte få någon mat och även titta på när de andra åt. Ibland fick de inte ens vara med i familjen utan blev tvungna att lämna rummet eller huset. Pelzer fick alltid diska och plocka iordning efter maten trots att han sällan fick mat. Ibland skyndade han sig att äta upp resterna från tallrikarna hans familj hade ätit ifrån med hopp om att hans mamma inte skulle upptäcka det och ge honom stryk. Han ställde sig ofta frågan om varför just han inte fick äta. Frågade han mamman så fick han stryk. Alla andra syskonen behandlades mycket bättre och behövde aldrig vara utan mat. Briscoe fick ofta uppleva samma sak som Pelzer.

”Vi satt tillsammans runt bordet och väntade på att middagen skulle serveras, när min mor tog min tallrik och ställde den åt sidan. Sedan serverade hon alla de andra och ignorerade mig. De åt stekt potatis, kyckling, morötter, sötpotatis, lök och sås. När jag frågade varför inte jag fick någon mat, svarade min mor att om jag åt något skulle det passera genom kroppen för fort så att jag kissade i sängen.... Ingen vid bordet sa ett ord.” (Briscoe, 2005 s. 44).

Välbefinnande

Trygghet

Det visade sig att trots misshandeln författarna utsatts för som barn så kan alla, om inte alltid, känna trygghet och välbefinnande i livet. Det kunde vara ihop med familjen eller när de hade lyckats med något de strävat efter. Vissa författare kände även trygghet i ensamheten. Alla hade lyckats skapa sig ett eget liv de trivdes och hade klarat sig levande ur den misshandel de utsattes för som barn. Pelzer kände trygghet i att han aldrig kommer att göra illa någon annan individ på det sätt han själv blivit utsatt för som barn. Han har även funnit trygghet och lycka med sin fru och son.

”Skål för min man, säger plötsligt min hustru som suttit tyst bredvid mig. Och skål för min prinsessa, svarar jag och lägger armen om Marshas axlar.

”Jag lever ett fantastiskt liv.” (Pelzer, 1999 s. 355).

Tacksamhet

Det förefaller som att flera av författarna haft någon under uppväxten som gett dem någon form av stöd, uppmuntran eller något annat litet som kunde hjälpa dem att känna ett litet hopp om att det fanns snälla människor och att det inte var likadant i alla familjer som i deras egen. Det kunde vara en släkting, en lärare eller någon annan som uppmärksammade dem lite extra och gav dem en liten gnutta av den kärlek som föräldrarna misslyckades med att ge. Det kunde också vara att någon vuxen trodde på dem. Att de inte blev dömda på förhand till att vara värdelösa eller utan förmåga att bygga upp sitt liv. Detta kunde göra att de orkade kämpa vidare med att få ordning på sina liv. Den tacksamhet som de beskriver och som de känner gentemot mot dessa människor är stor och har bidragit till att de har kunnat ta sig igenom åren av misshandel och även kunnat skapa sig ett fungerande liv som vuxna.

”Hos min faster, som är en mjuk kvinna, smakar jag första gången lyckan att vara älskad.” (Guénard, 1999 s. 15).

Trots att Guénard blev övergiven av sin mamma vid tre års ålder och endast träffade henne en gång som vuxen så låg hon trots allt bakom att han fanns till och att han, på grund av det, kunde glädjas åt sina fyra barn.

Pelzer åkte till sin skola som vuxen och träffade en av dem som anmälde missförhållandet och som genom det räddade honom ifrån misshandeln i hemmet. Detta har Pelzer känt tacksamhet för i hela sitt vuxna liv trots att det tog många år innan skolan vågade göra en anmälan. Personen han träffade berättade också vad som fått honom till att till slut anmäla Pelzers mamma.

"Du... kom till skolan den dagen... du var så liten. Men... jag måste få berätta det här... den dagen... det var i mars... och du hade ingen hud på armarna." (Pelzer, 1999 s. 293).

Konsekvenser av barnmisshandeln

Psykiska och Fysiska skador

Depressioner förekom hos alla författarna periodvis i vuxenlivet. Genomgående hade alla även en känsla av hat gentemot förövarna som för övrigt var mycket svår att släppa. Briscoe och Gregory berättade om hur de kände sig fula och oattraktiva och för dem fanns det inget eller ingen som kunde övertyga dem om något annat. Föräldrarnas ord genom hela deras barndom, att de var fula och äckliga, hade etsat sig fast så pass hårt i deras inre. Det blev deras sanning om dem själva. För Briscoe var det enda som kunde hjälpa henne att må bättre att genomgå flera plastikoperationer.

"Och vad är ni intresserad av?" "Åh, det är mycket jag vill ha gjort." "Och varför vill ni operera er?" "För att jag är ful, ful, ful."

"Varje gång jag såg mitt ansikte mindes jag händelsen med min mor och min styvfar, när de vägrat köpa mina skolfoton. "Du är ful", hade Eastman sagt. Nu, många år senare, hade jag en möjlighet att åtgärda det." (Briscoe, 2007 s. 8).

Guénard hade blivit mycket våldsam och hård till följd av misshandeln han utsattes för som barn. Ofta reagerade han genom att slå den individ som gjort något som han upplevde som ett hot trots att det inte var så. Han hade också fått fysiska men av den misshandel som han hade utsatts för. Dessa gjorde att han levde med fysisk smärta fortfarande som vuxen.

"Nyligen var jag tvungen att genomgå en benoperation: min fars slag har orsakat obotliga fysiska skador. Smärtan vaknar ofta till liv – och med det minnet." (Guénard, 1999 s. 276).

Att inte våga berätta

Flera av författarna beskrev hur andra vuxna i skolan, socialtjänsten eller vuxna i deras närhet, frågat dem under uppväxten om det var något fel eller om det var något de vill prata om men de svarade att allt var som det skulle. De vågade inte berätta sanningen om vad som pågick i hemmet då de var rädda för konsekvenserna efteråt. De var lojala mot sina föräldrar trots att det var de som utsatt barnen för den psykiska och fysiska misshandeln. I några fall vågade författarna till slut berätta men blev då oftast djupt svikna genom att inget gjordes för att hjälpa dem att slippa känna utsatthet.

"Miss Golding, min klassföreståndare, tog mig åt sidan vid samlingen och frågade om något var på tok. Jag försäkrade henne att det inte var så. "Är du säker, Clare?" "Ja", sa jag. "Allt är som det ska." "Men om något var fel skulle du väl tala om det, Clare? Kan jag lita på det?" "Ja, fröken", sa jag. "Ja, fröken." "Du vet väl att du alltid kan komma till mig?" "Ja,

fröken.” ”Är det något du vill prata om?” ”Nej, fröken.” Vi såg på varandra och jag visste att hon förstod att allt inte stod rätt till.” (Briscoe, 2006 s. 149).

Rädslan för att våga berätta om misshandeln kunde i en del fall fortsätta även i vuxen ålder. Gregory beskrev att hon kände sig tvungen att anmäla mamman då hon märkte att denne utsatte hennes lillasyster för samma slags misshandel som hon själv hade blivit utsatt för. Det tog dock lång tid innan hon vågade göra det. Dels var hon fortfarande rädd för vad mamman skulle göra när hon fick reda på det och dels berodde det på den djupt inrotade dåliga självkänslan som var följden av alla åren av misshandeln under hennes uppväxt.

Minnen och återupplevelser

Några av författarna till biografierna återupplevde sin barndom genom drömmarna. Detta plågade dem när de vaknade och minnena och upplevelserna av misshandeln blev starka och drömmarna kändes sanna, som att de kastats tillbaka till barndomen igen och upplevde misshandeln och hatet från förövaren igen. Genomgående i biografierna var att författarna även kom ihåg vissa händelser väldigt ingående och berättade detaljerat om händelseförloppet. Ibland kunde något som de sett eller hade utsatts för göra att de omedelbart, genom minnena, återupplevde och kastades tillbaka till den traumatiska händelsen. De kunde inte riktigt själva förklara varför men det hände gång på gång. Upplevelserna satt väldigt djupt rotade i deras inre och verkade vara svåra att undvika.

”Sedan jag förvissat mig om att Hon inte hade trängt igenom från sömnens rike och knivhuggit mig, tackade jag Randy för att han hade väckt mig och tillbringade så återstoden av natten med att sitta på sängkanten.” (Pelzer, 1999 s. 59).

”Jag överlever i rädsla för rädslan. Den kryper ihop på dagen och tränger fram på natten. Så fort jag lagt huvudet på kudden kommer de hemska bilderna och nitar fast mig i sängbotten med all sin våldsamt. Det hjälper inte att jag gömmer mig, sluter ögonen och skriker ’nej, nej’ inom mig, hindrar dem med alla mina krafter. Min far, min styvmor, källartrappan, de övergivna barnens gåsmarsch, Christians ’vi är inte vackra’, ’det är sant att vi inte är vackra’ det lögnaktiga svaret på min fråga, dårhuset vid trädalléns slut, att det inte var min mor... Varje natt kommer monstren tillbaka, tar strupgrepp på mig, väcker mig. Jag törnar ständigt mot mina smärtsamma minnesbilder.” (Guénard, 1999 s. 37).

Flera av författarna hade varit tvungna att gå en längre tid hos samtalsterapeut, psykolog eller liknande för att bearbeta det de hade varit med om. Trots behandling, samtal och många år av funderande var det svårt för vissa av författarna att begripa vad de upplevt som barn.

”Även nu när jag träder in i den gyllene medelåldern, är det svårt för mig att till fullo begripa vad jag upplevde som liten. Med tanke på det liv som jag lever idag, känns det som om det aldrig hände. Vi har alla upplevt hemska saker i vårt förflutna. Det går inte en dag utan att vi ställs inför än det ena, än det andra dilemma. Jag är samma människa nu som då.” (Pelzer, 1999 s. 356).

Att kämpa för att bli något/någon

Misshandeln under barndomen hade lett till att vissa av författarna arbetade hårt, hårdare än många andra för att få känslan av att bli någon, att lyckas med något och att bli sedda. Återkommande var att de ville bevisa för sig själva och omgivningen att det som föräldrarna hade sagt om dem var fel. Briscoe fick höra om och om igen under hela sin uppväxt att hon var oduglig och att hon inte skulle klara någonting. Hon bestämde sig tidigt för att hon skulle

bli advokat och arbetade mycket målmedvetet mot sitt mål. Trots många motgångar på vägen och trots att hon inte hade något som helst stöd från sina föräldrar så klarade hon det och nådde sitt mål och blev till slut Storbritanniens första, svarta domare. En av författarna ägnade sig åt boxning och blev boxare på proffsnivå. Genom boxningen ville han senare hämnas på sin far och bevisa för honom att trots misshandeln under barndomen och all förnedring fadern utsatt honom för kunde han kämpa och bli något stort och att bli någon.

”Boxningen är en fantastisk gåva för ett gatubarn som jag. Människor tar hand om mig, räknar med mig, håller koll på mig, förmedlar en raffinerande konst som vissa dömer ut som okultiverad.” (Guénard, 1999 s. 160-161).

Pelzer drömde som barn om att jobba inom flyget. Han lyckades och jobbade många år inom flygvapnet. Vägen mot målet för honom var lång och motig men Pelzer släppte aldrig efter utan strävade mot sin dröm.

”Jag lyckades i alla fall klara av ett jobb som jag inte trivdes med och var beredd att göra det bästa av situationen.” (Pelzer, 1999 s. 74).

Att inte vara värdig

Vissa av författarna kände sig inte värdiga ett lyckligt liv på grund av den psykiska misshandel de utsatts för. De hade ofta under barndomen fått höra att de var värdelösa, inte dög till något och var fula. Detta gav upphov till dålig självkänsla och ett dåligt självförtroende. Några av författarna hade inte fått vistas ihop med resten av familjen utan hade fått bo i garaget eller källaren. Utelåsning utan ytterkläder förekom också. En av författarna blev som treåring fastbunden runt en stolpe en hel natt innan han hittades och lämnades hos sin far där den psykiska och fysiska misshandeln började. Det var hans egen mor som lämnade honom vid stolpen. Alla dessa upplevelser förföljde dem och de tampades med känslan att inte duga till något. De kände sig lätt förnedrade som vuxna och var väldigt osäkra som personer. Två av författarna kände rädsla och ovärdighet inför att bli fäder då deras hustrur blev gravida.

”Min sista tanke år 1985 var att jag kände mig helt ovärdig att bli far.” (Pelzer, 1999 s. 221).

”Jag pratar om min rädsla för att bli far – med tanke på mitt föga uppmuntrande förflutna – och om min rädsla att de sår jag fått ska skada mina barn.” (Guénard, 1999 s. 254).

Depressioner och självmordstankar

Ett genomgående drag i det som författarna berättade var att de i perioder kände sig nedstämda och deprimerade. Deras känslor var återkommande och de hade svårigheter med att hantera känslorna. Briscoe, Feldt och Guénard gjorde flera försök att begå självmord då de inte såg någon ljusning framöver i sina liv. De kände att de inte orkade mer och ville fly bort ifrån alltihop.

”Depression. Så var det ja. Nu minns jag. Att inte finnas till. Att inte känna att något finns. Att det inte längre har några nyanser. Inget sker. Inget är. Och då spelar det ju egentligen ingen roll.” (Feldt, 2011 s. 11).

”För jag kräver övervakning. Eftersom jag vill ta livet av mig hela tiden.” (Feldt, 2011 s. 19).

Relationen med föräldrarna/förövarna

Ingen relation

Många av författarna till biografierna kände ett stort hat gentemot sina förövare och ville på grund av det inte träffa sina föräldrar. Briscoe hade efter att hon flyttat hemifrån ingen som helst kontakt med sin mamma. Hon åkte en sista gång hem till mamman och berättade att hon aldrig någonsin skulle tala med henne igen. Hon sa också till sin mor att hon hatade henne och inte hade någonting att tacka henne för. Briscoe ville inte ha någon relation till sin mamma som i detta fall var den stora förövaren till barnmisshandeln.

”Jag kom hit för att tala om att jag skulle ge mig av, och nu har jag gjort det. Jag kommer aldrig att tala med dig igen, mamma, och jag tror att du vet varför.” (Briscoe, 2006 s. 298).

Pelzer drogs till sin mamma och sökte upp henne ett flertal gånger för att få en förklaring till det hon gjort mot honom under barndomen. Någon relation förekom aldrig mellan mamman och Pelzer. Guénard träffade sin mor en gång men det skapades ingen relation dem emellan. När de träffades fick denne höra hur värdelös han var. Inte heller med fadern fanns någon relation. En önskan om förklaring till varför de blivit utsatta för misshandeln var anledningen till att de som sökte upp sina föräldrar gjorde det. Pelzer försökte, när hans mamma var döende, att ännu en gång försöka förstå varför hon gjorde som hon gjorde mot honom.

”Med all medkänsla jag överhuvudtaget lyckades uppbåda, svalde jag hårt innan jag sade: ”Gå i frid”. Som om hon inte hört vad jag sade, höjde Hon på huvudet. Jag kände hur krafterna började tryta och svalde innan jag med skälvande röst sade. ”Jag vill inte att du ska lida...Bara att du får...gå hädan i frid”. ”Jaha, du, det var ju trevligt...”, sade Hon med den nedlåtande röst Hon alltid hade använd förr om åren.” (Pelzer, 1999 s. 281).

Relation

Det var olika i hur relationerna såg ut bland dem som hade en relation med sina förövare. Pelzer fick under faderns sista tid i livet en relation till denne. Det var Pelzer själv som sökte upp sin far och sökte svar till varför fadern hade låtit misshandeln pågå trots att han hade sett vad som pågick hela tiden. Mamman fortsatte att säga nedvärderande saker till Pelzer var gång de sågs under stora delen av sin levnad. Feldt och Gregory hade en relation med sina mammor till och från. Det kunde gå flera år emellanåt då de inte träffade eller pratade med dem. Emellanåt hade de en relation och umgicks som vanligt. Relationen mellan dem var ganska komplicerad. Den försvårades av att mammorna fortsatte att verka oförstående till vad de hade utsatt sina barn för och att de hade omfattande personliga problem.

”Jag talar med henne som om ingenting har hänt, som om allt är som det ska. Jag försöker alltjämt extrahera kärlek ur henne. Jag tar fortfarande emot hennes självmordssamtal mitt i natten och försöker övertala henne på 300 miles avstånd att släppa vapnet eller överdosen med sömnmedel. Jag är den enda människa som kan rädda henne. Jag skulle inte kunna leva med mig själv om mamma dog därför att jag har vägrat göra det som hon har utbildat mig så väl till.” (Gregory, 2003 s. 209).

Ansvarskänsla för föräldrarna

Pelzer kände en ansvarskänsla för sin far. Fadern hade alkoholproblem under hela sitt vuxna liv. Pelzer bad till Gud om hjälp, att ta hand om hans far, då han själv inte fick tag på honom och kunde hjälpa honom. Pelzer tänkte ofta och mycket på sin far, hur denne hade det och hur han mådde. Trots allt som hans mamma gjort mot honom under barndomen så ville han på

något sätt förvissa sig om att hon hade det bra. Varje gång han sökte upp sin mamma blev han förnedrad av henne.

”Snälla, viskade jag. Gör vad du kan för att skydda pappa. Och snälla, fräls honom från allt ont. Amen.” (Pelzer, 1999 s. 72).

Att kunna förlåta och gå vidare

Flera av författarna valde att till slut förlåta förövaren för att själva få frid och kunna känna välbefinnande men även för att kunna släppa det förflutna och gå vidare i sina liv. Det framgick dock tydligt att det inte var lätt att göra det dels på grund av alla motstridiga känslor som de hade inombords och dels för att flera av föräldrarna vidhöll att de inte gjort någon illa och låtsades som om de var helt oförstående till det som författarna påstod. Briscoe beskrev hur hon var oförmögen att förlåta sin mamma för allt hon utsatt henne för som barn. Trots djupa samtal med bland annat en präst som hon hade en god relation till var hon inte villig att ens försöka förlåta. Feldt berättar om hur hon emellanåt verkligen ville förlåta och försonas, men ibland förekom motvilja till förlåtelse, hon slets mellan dessa känslor fram och tillbaka. Svårigheten för henne låg i att mamman var helt oförstående till det Feldt kände och det hon sa att mamman hade utsatt henne för. Mamman tyckte inte att hon hade gjort något fel och anklagade istället sin dotter för att vara mytoman. Feldt ville inget hellre än att försonas och gick i terapi för att bearbeta det hon varit med om och det hon kände. Hon var emellanåt övertygad om att det var lättare för henne att gå vidare i livet och att känna välbefinnande om hon kunde förlåta och försonas med sin mamma.

”I förmiddags frågade jag min terapeut om man måste förlåta eller försonas med sina föräldrar. Är det verkligen en nödvändighet för att bli en hel människa eller är det bara en slaggprodukt från ett samhälle med förlegade budord och kristna värderingar? En gammal sanning som bara finns kvar för att den låter bra. Han svarade svävande. Nej, det måste man ju egentligen inte.” (Feldt, 2011 s. 45).

Guénard skrev i sin inledning:

”Efter år av strid grävde jag ner stridsyxan jag använt i kriget mot min far, mig själv och mitt förflutna”. ”Jag vittnar om att förlåtelsen är den handling som är svårast att utföra. Den som är mest värdig människan. Min finaste strid.” (Guénard, 1999 s. 11).

Hans övertygelse var att det inte fanns någonting som inte kunde läkas av kärlek. Han menade att förlåtelse för honom inte innebar att glömma det förflutna utan att ta fram det i ljuset och lära sig leva med det som hänt.

Relationer med andra individer

Kärlek och vänskap

Några av författarna till biografierna levde i lyckliga äktenskap och hade även barn. Vägen till äktenskap och att ha hittat rätt person att leva med var svår för vissa då de inte kunde lita på någon och inte heller kände sig värdig kärlek och lycka. Pelzer drogs till en kvinna som upplevt liknande saker som han själv, men det äktenskapet slutade med skilsmässa. Han levde sedan med en ny kvinna som lärt honom att tycka om sig själv och andra och hjälpt honom att inse att han var värd kärlek och lycka i livet. Guénard hade många tillfälliga sexuella relationer och trodde att ingen skulle vilja ha honom på det ”rätta” sättet, ett förhållande. Han fann till slut lycka med sin hustru och hade även nära vänner.

”Idag är jag en lycklig man. Det har jag inte alltid varit. Jag tackar Gud för mitt förflutna. Det gör mitt nuvarande liv till något ljuvligt som jag inte hade förväntat mig. Martine och jag har fyra barn” ... ”Vem du än är, vilka sår du än har från ett smärtsamt förflutet: glöm aldrig, i ditt misshandlade minne, att en evighet av kärlek väntar dig.” (Guénard, 1999 s. 266-267).

I relationen med hustrun kände Guénard ofta att han sårade sin fru genom sitt grova sätt och korthuggna fraser som han hade fått på grund av misshandeln i barndomen. Han ansåg att det tog tid och var ett hårt jobb att arbeta bort detta och anpassa sig i en relation.

”Att lära sig leva tillsammans kräver mycket tid, tålmod och mildhet.” (Guénard, 1999 s. 251).

Osäkerhetskänsla tillsammans med andra människor

Genomgående var att biografiförfattarna kände en osäkerhet tillsammans med andra människor. Detta ledde till att de ofta drog sig undan. En känsla av att inte vara omtyckt fanns hos många av författarna. Osäkerheten grundades i de flesta fall på okunskap i sociala situationer på grund av utanförskap, förnedring, mobbing och misshandel under barndomen. Andra hade blivit intalade att de aldrig hade varit bra eller dugt till någon och att de inte heller i framtiden skulle komma att duga till något.

”När de andra kockarna den kvällen bestämde sig för att göra en barrunda inne i den närbelägna staden, stannade jag kvar på förläggningen. En av anledningarna var att jag kände mig oerhört osäker tillsammans med andra människor.” (Pelzer, 1999 s. 75).

Tillit

Alla författarna till bakomliggande biografier hade mycket svårt med tilliten till andra människor. De hade även svårt att tro på att de kunde betyda något för och vara omtyckta av någon annan individ. De var även rädda för att visa att de tyckte om någon av rädsla för att bli till åtlöje eller att bli förlöjligade. Det har tagit lång tid och varit ett hårt jobb att få tillit för någon men några av författarna har trots allt lyckats.

”jag visste att jag hade lång väg kvar att gå, inte minst när det gällde att våga känna förtroende för andra människor.” (Pelzer, 1999 s. 236).

DISKUSSION

Syftet med studien var att undersöka hur psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen har påverkat de utsatta senare i det vuxna livet. Resultatet visade att vuxna som blivit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld som barn bland annat hade svårt att känna tillit för andra människor, kände sig osäkra bland folk de inte känner, hade en känsla av att inte vara värdiga vänskaper och kärlek samt hamnade lätt i depressioner.

Metoddiskussion

En kvalitativ metod valdes därför att det var människors upplevelser som skulle studeras och analyseras. En kvantitativ ansats uteslöts då subjektiva upplevelser inte kan mätas på förhand i bestämda variabler och inte heller kan generaliseras. Den kvalitativa metoden är också lämplig då den syftar till en fördjupad förståelse för det valda fenomenet, hur psykiskt och fysiskt våld har påverkat personen i vuxen ålder, och att försöka förstå det som hon eller han

har upplevt. Den kvalitativa forskningen har ökad förståelse för ett fenomen som yttersta mål (Friberg, 2006).

Resultatet skulle baseras på biografier eftersom författarna där beskriver sina upplevelser och sina liv genom berättelser (Dahlborg Lyckhage, 2006). Då författarna till biografierna är primärkällan och själva har upplevt misshandeln bidrar det till en högre trovärdighet i resultatet samt att det kan ses som en styrka i studien när det var individernas unika upplevelser som undersöktes. Läsaren av biografierna kan aldrig vara helt säker på att det som berättas är sant men genom att författarna till biografierna beskriver den misshandel de varit utsatta för så detaljerat så anser författarna till studien att det är sant vilket leder till en styrka i studien. En intervjustudie hade varit svår att göra på grund av svårighet att hitta lämpliga personer, att det behövs tillstånd från etikkommitté för att kunna genomföra en sådan studie samt att författarna till föreliggande studie inte behärskade och hade tillräckliga kunskaper och erfarenheter för den typen av intervjuer. En annan metod hade kunnat vara en litteraturstudie med vetenskapliga artiklar som grund till resultatet. Vid provsökning av artiklar visade det sig att just sådana artiklar som beskrev vuxnas upplevelser av misshandeln de varit utsatta för som barn var alltför få, därför sådan forskning inte gjorts i någon stor utsträckning. Därför valdes denna metod bort. Författarna till föreliggande studie är medvetna om att biografierna kan vara skrivna i olika syften, till exempel upplysande eller kommersiellt syfte. Vid läsningen av biografierna upplevs de inte vara skrivna i sådana syften utan mer som hjälp för dem själva att bearbeta sina upplevelser genom att skriva om dem och även hjälpa andra i samma situation att våga berätta och anmäla sina förövre.

Sökning av biografierna gjordes i databasen LIBRIS som är en nationell bibliotekskatalog som inkluderar alla Sveriges universitets- och högskolebibliotek samt vissa vanliga bibliotek. Alla bibliotek innefattas inte i LIBRIS vilket kan ha lett till att relevanta biografier kan ha missats. För att undvika detta gjordes även sökningar på internetsidor som säljer böcker och biografier. För att se om biografierna svarade an på syftet och frågeställningen i föreliggande studie lästes sammanfattningarna. Ytterligare information om biografiernas författare och innehåll hämtades även via sökningar på Google. Urvalet av biografier var stort men många av biografierna innehöll även upplevelser av sexuellt våld och därför valdes dessa bort på grund av att förekommande sexuellt våld var ett exklusionskriterie för studien. Detta på grund av att området hade blivit för brett och för att det kan vara svårt att läsa ut vad enbart den psykiska och/eller fysiska misshandeln haft för påverkan på individen, vilket var syftet att undersöka. Urvalet bestod av fem biografier som låg till grund för resultatet. Två av författarna till biografierna hade även skrivit böcker som beskrev barndomen som var kantad av psykiskt och/fysiskt våld väldigt detaljerat. Dessa biografier lästes också för att få ett bredare perspektiv på barndomen för dessa personer och därigenom få en djupare förståelse för de upplevelser och hur misshandeln påverkat dessa individer som vuxna. Upplevelserna som vuxna individer beskrevs mest i de senare böckerna i serierna. Tre av författarna till biografierna hade endast skrivit en bok som beskrev både våldet under barndomen samt upplevelser och påverkan som vuxna. Fem biografier kan tyckas lite men på grund av begränsad tid för studien fanns inte tid att inkludera fler biografier.

Ytterligare ett exklusionskriterie var att biografier skrivna innan år 2000 skulle exkluderas men författarna valde ändå att ta med två biografier skrivna år 1999 på grund av att dessa svarade an på syftet och frågeställningen på ett tillfredställande sätt samt att det fanns ett begränsat antal biografier som inte innehöll sexuellt våld.

Två av biografierna var skrivna av män och tre var skrivna av kvinnor. Mäns och kvinnors upplevelser kan variera och därmed också påverka resultatet, men dessa inkluderade berättelser var så starka i sitt innehåll och svarade väl an på både syfte och frågeställning att det inte var relevant att utesluta varken mäns eller kvinnors upplevelser. Resultatet visade också att upplevelserna var likartade oavsett vilket kön författaren till biografierna hade.

För att analysera biografierna valdes en kvalitativ manifest innehållsanalys. En kvalitativ manifest innehållsanalys används för att kunna upptäcka likheter och skillnader samt det som står skrivet och som ses tydligt i texten (Dahlborg Lyckhage, 2006). Biografierna användes som ett empiriskt material och ingen teori om resultatet fanns i förväg utan författarna läste biografierna med öppet sinne för att kunna upptäcka en ny helhet ur delarna. Analyser av biografier kan bidra med värdefull kunskap om en människas livsvärld (Ibid). Steg ett var att båda författarna till studien läste samtliga biografier var för sig och plockade ut meningsbärande delar som svarade an på studiens syfte vilket ökade studiens styrka i studien. Biografierna lästes, delvis, flera gånger för att på så sätt förvissas om att tolkningarna var rätta (Ibid). Därefter gjordes gemensamma jämförelser och reflektioner över var och ens analysresultat. Författarna till föreliggande studie hade fått fram liknande meningsbärande delar vilket kan ses som ytterligare en styrka i studien. Utifrån de meningsbärande delarna, som kondenserades och kodades, skapades rubriker och underrubriker som grund för resultatet som symboliserar likheter och skillnader av individernas upplevelser av misshandeln de utsatts för som barn (Ibid). Studiens resultat förstärks med citat ur texterna vilket ökar studiens trovärdighet då författarna till biografierna själva har beskrivit det som står i citaten. Författarna var medvetna om sin förförståelse genom hela analysens gång för att inte färga resultatet genom egna kunskaper och erfarenheter om det undersökta området. En förutfattad mening eller känslomässiga bindningar om psykiskt och/eller fysiskt våld mot barn kan vara ett hinder för analysen. Medvetenheten om sin förförståelse leder till ökad trovärdighet i studien (Ibid).

Resultatdiskussion

"Den levda kroppen är fylld av minnen, erfarenheter, upplevelser, tankar, känslor och visdom, och den är både meningsbärande och meningsskapande." (Dahlberg & Segesten, 2010 s. 131)

Resultatet i studien visade att vuxna som blivit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld i barndomen påverkats på många olika sätt av detta. Det fanns flera likheter mellan det som författarna beskrev men också olikheter. Ett genomgående drag i berättelserna var att depressioner och självmordstankar var vanligt förekommande. Det var också utmärkande bland dem som skrivit biografierna att misshandeln hade gett dem dålig självkänsla och dåligt självförtroende. Psykisk misshandel upplevdes av samtliga författare av biografierna som värre än fysisk misshandel. Detta ligger i linje med det som Coates, Dinger, Donovan och Phares (2013) skriver i sin studie. De anser att det finns empiriska bevis för att psykisk (verbal) misshandel är den mest genomgripande formen av barnmisshandel. Mycket forskning grundar sig på resultaten av människor som blivit utsatta för fysisk misshandel i barndomen och sexuella övergrepp. Coates et al., (2013) menar att det är en brist i nutida forskning att den psykiska misshandeln inte utvärderats i lika hög grad som den fysiska och sexuella. Den psykiska misshandeln sätter djupa spår i själen som finns kvar ända upp i vuxen ålder och kan ändra personligheten hos den utsatta människan för all framtid.

Att misshandel i barndomen ger dålig självkänsla bekräftas av Soler, Paretilla, Kirchner och Forns (2012) som i sin studie visar att det finns starka bevis för att effekterna på den psykiska

hälsan är långtgående. De menar att det är vanligt förekommande att personer som utsatts för barnmisshandel lider av dålig självkänsla och att det har ett direkt samband med utvecklingen av Post traumatiskt stress syndrom (PTSS). Det finns många studier, oberoende av varandra, som påvisar relationen dålig självkänsla, psykosociala problem och dåligt mående på olika sätt, med att ha blivit utsatt för främst psykisk (verbal) misshandel i barndomen. Brodski och Hutz (2012) berättar att dessa personer ofta får svårare att anpassa sig till vuxenlivet. Barn är beroende av sina föräldrar för att få hjälp att utveckla sunda känsloregleringsstrategier. När detta behov inte tillfredsställs får barnet längre fram i vuxen ålder svårigheter med att reglera sitt känsloliv och i förlängningen kan problem uppstå med dålig självkänsla och att ha fungerande relationer, både kärleksrelationer och vänskapsrelationer. Det är dock intressant att lägga märke till att det inte är alla som blivit utsatta för barnmisshandel som inte får en fungerande vuxentillvaro. Vissa individer kan övervinna sitt förflutna på ett framgångsrikt sätt. De klarar av att högskoleutbilda sig, sköta ett arbete och skaffa familj (Brodski & Hutz 2012). Dessa resultat stämmer överens med resultaten i föreliggande studie där flera av biografiförfattarna lyckades få ett bra och välfungerande liv trots den grova psykiska och/eller fysiska misshandel de hade utsatts för. Då resultatet var begränsat till antalet självbiografier på grund av tidsbrist kan det ifrågasättas om det skulle ha blivit ett annorlunda utfall om antalet självbiografier hade varit fler. Det hade varit intressant att utvärdera resultat som grundade sig på berättelser där författaren inte hade lyckats att skapa sig en fungerande vuxentillvaro på grund av den misshandel som hon eller han blivit utsatt för i barndomen och jämföra dessa.

Det framkom i resultatet att författarna ofta kände känslor av ensamhet och övergivenhet. De kunde känna sig ensamma trots att de var omgivna av andra människor. Gemensamt för flera av dem var att de var ovana vid att umgås med andra samt att de inte under barndomen upplevt den familjegemenskap som de flesta andra gjort. De hade därför svårt att passa in och kände sig obekväma tillsammans med andra människor. Detta påverkade också deras relationer till andra. Detta bekräftas av Kapeleris och Paivio (2011) som visar att barnmisshandel påverkar självkänslan, självidentiteten, den emotionella kompetensen och olika vuxenrelationer. De beskriver att när barn som blivit utsatta för våld växer upp till vuxna, kan de få stora svårigheter med att styra sina känslor och sitt beteende gentemot andra vilket påverkar relationen till andra människor. Svårigheterna ligger också i kommunikationen med andra samt att lösa problem som kan uppkomma i relationer. Enligt Dahlberg och Segesten (2010) har ensamhet ett direkt samband med trygghet, mening och sammanhang. Fenomenet ensamhet kan vara en stark känsla som påverkar en människas välbefinnande väldigt mycket. Identitet och självkänsla påverkas om en människa inte har bra relationer med andra människor. Ofrivillig ensamhet gör att individen saknar delaktighet och samhörighet med omgivningen. Önskad, självvald ensamhet kan dock vara livsbejakande. Författarna till självbiografierna valde oftast inte medvetet ensamhet. Det föreföll istället som att deras barndom påverkat deras liv så att de omedvetet valde ensamhet på grund av att de kände svårigheter att umgås med andra. De visste inte hur de skulle hantera samvaron och hur de skulle bete sig med andra.

Det har visat sig att det är vanligt förekommande att människor som varit utsatta för misshandel i barndomen oftare utvecklar ett våldsamt beteende. Mekanismerna bakom detta är komplicerade men det verkar som att en förklaring kan vara att de som barn omedvetet använder ett utåtagerande sätt för att någon ska uppmärksamma att det är något som inte står rätt till. Om inte vuxenvärlden märker detta och tar tag i det på rätt sätt tenderar det att följa dem upp i vuxenlivet (Roesch-Marsh, 2012). Resultatet i studien visade samma tendenser där en författare berättade ingående om att han hade blivit mycket våldsam och hård av

misshandeln som han utsattes för som barn. Oftast när han kände sig hotad av någon så reagerade han med att slå den personen.

Resultatet i föreliggande studie visade att flera av författarna valde att till slut förlåta förövaren för att kunna få frid och gå vidare med sina liv. Det var dock inte alltid så lätt att göra detta då föräldern/föräldrarna i flera fall inte ville försonas och vägrade erkänna vad de hade utsatt sina barn för. Personerna kände sig ofta delade och växlade mellan att vilja förlåta och att inte vilja förlåta. Giorgia Paleari, Regalia och Fincham (2009) menar att om följderna av att den utsatte förlåter blir positiva, tas emot på ett positivt sätt av den som begått gärningen, så kan förlåtelse vara bra och främja goda relationer och välbefinnandet för personen. Men om förlåtelsen inte tas emot på ett positivt sätt kan det bli en motsatt verkan. Följderna kan bli att effekterna på individens sociala utveckling kan bli skadliga och påverka deras förmåga att framgångsrikt leva i relationer. Förmåga att kunna känna och visa empati kan också påverkas negativt om förlåtelse inte blir möjlig. Empati och förlåtelse har ett samband mellan varandra och om förlåtelse sker kan detta medföra att den utsatte mår bättre och får minskad ångest.

I vårt yrke som allmänsjuksköterskor måste vi ta oss tid att lyssna, visa respekt för personen och göra vårt bästa för att försöka förstå hans eller hennes upplevelser och känslor av det som den vi träffar har varit utsatt för som barn. Vi måste som ”vårdare” finnas till hands, men också ge individen tid och rum så att hon eller han kan få möjlighet att ”lida ut” (Ekebergh, 2009). Resultatet visar att de utsatta har svårt att känna trygghet i vardagen vilket är viktigt för att kunna känna välbefinnande. Lidande har ett starkt samband med brist på trygghet (Dahlberg & Segesten, 2010).

Om sjuksköterskan ska kunna vårda andra människor på ett framgångsrikt sätt är det nödvändigt att bejaka livsvärlden. *”Det är i och genom livsvärlden som hälsa, välbefinnande, lidande och sjukdom utspelar sig. Ett vårdande som inte förstår eller inte klarar av att möta livsvärlden är följaktligen inget verkligt vårdande, och det är framför allt inget vårdvetenskapligt vårdande”* (Dahlberg & Segesten, 2010, s. 127-128). Det är viktigt att förstå detta sammanhang för att kunna hjälpa människor som varit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld att i så hög grad som möjligt uppnå välbefinnande, hälsa och mening.

Fortsatt forskning

Det finns begränsat med forskning om hur personer som varit utsatta för enbart psykiskt och/eller fysiskt våld är påverkade och upplever sitt liv som vuxna. Att fördjupa sig inom detta område skulle kunna bli en bra hjälp för de drabbade att lättare kunna hantera sina känslor och upplevelser de har med sig från barndomen och hjälpa dem till ett meningsfullt liv. I vårt yrke som allmänsjuksköterskor kommer vi med stor sannolikhet att träffa på personer som varit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld. Det är av stor vikt att veta hur påverkade av misshandeln de drabbade kan vara när vi möter dessa personer. Ny kunskap kan leda till större förståelse av allmänsjuksköterskan för de drabbades känslor. Detta kan göra att vi kan bli bättre på att hjälpa dem att bearbeta sina upplevelser och känslor de har i vuxen ålder. Det i sin tur kan leda till ökat välbefinnande för dessa individer. Förslag på hur forskningen kan bedrivas är att göra en intervjustudie med personer som varit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld. Detta kan till exempel göras med personer som sökt hjälp för sina problem.

Slutsats

Resultatet visar att det finns vissa likheter och skillnader på hur de drabbade reagerar som vuxna. Depressioner var en genomgående påverkan hos de som varit utsatta för psykiskt och/eller fysiskt våld under barndomen. Många kände sig också mindre värda än andra människor samt fula och i värsta fall kände de sig inte värdiga ett liv. Alla biografiförfattarna hade på ett eller annat sätt problem i alla sorters relationer, både i kärleks och vänskapsrelationer. Det är en brist i nutida forskning att den psykiska misshandeln inte utvärderats i lika hög grad som den fysiska och sexuella. Den psykiska misshandeln sätter djupa spår i själen som finns kvar ända upp i vuxen ålder och kan ändra personligheten hos den utsatta människan för all framtid. Studien visar att trots allt kan de drabbade känna lycka och välbefinnande och alla författarna till biografierna har skapat sig ett fungerande liv. Med det kan vi inte säga att alla övriga drabbade i världen har klarat sig lika bra ur sin situation och med sina minnen och upplevelser de har med sig från sin barndom som varit kantad av psykiskt och/eller fysiskt våld. Vi som allmänsjuksköterskor bör ha mer kunskaper om påverkan på livsvärlden som de drabbade har för att kunna förstå personens upplevelser och tankar om sig själva.

REFERENSER

- Annerbäck, E. (2011). *Child Physical Abuse-Health and Risk-taking*. Linköping University. Linköping: LiU-tryck.
- Barnperspektivet.se (2010). *BRIS för vuxna*. Hämtad 14 april, 2014, från <http://www.barnperspektivet.se/teman/utsatta-situationer/misshandel>
- Briscoe, C. (2005). *Äcklig - En sann berättelse om en mors grymhet*. Sverige: Damm Förlag AB.
- Briscoe, C. (2007). *Aldrig mera äcklig – Hon överlevde sin mors grymhet*. Sverige: Damm Förlag AB, Forma Publishing Group.
- Brodski, S K. & Hutz, C S. (2012). The Repercussions of Emotional Abuse and Parenting Styles on Self-Esteem, Subjective Well-Being: A Retrospective Study with University Students in Brazil. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*. Nr. 21. S. 256-276.
- Brodsky, B S. & Biggs, E. (2012). Adverse Childhood Experiences and Suicidal Behavior. *Suicidologi*, årg. 17 (3) S. 16-21.
- Coates, E E., Dinger, T., Donovan, M. & Phares, V. (2013). Adult Psychological Distress and Self-Worth Following Child Verbal Abuse. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*. Nr.22. S. 394-407.
- Dahlberg, K. & Segesten, K. (2010). *Hälsa och vårdande: i teori och praxis*. (1. utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Dahlberg, K., Segesten, K., Nyström, M., Suserud, B-O. & Fagerberg, I. (2003). *Att förstå vårdvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Dahlborg Lyckhage, E. (2006). Kunskap, kunskapsanvändning och kunskapsutveckling. I: Friberg, F. (red.). *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (s. 17-26). Lund: Studentlitteratur.
- Dahlborg Lyckhage, E. (2006). Att analysera berättelser (narrativer). I: Friberg, F. (red.). *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (s. 139-148). Lund: Studentlitteratur.
- Dahlqvist, V. & Santamäki-Fischer, R. (2009). Tröst och trygghet. I A-K. Edbergh & H. Wijk (Red.), *Omvårdnadens grunder: Hälsa och ohälsa* (s. 115-136). Lund: Studentlitteratur.
- Ekebergh, M. (2009). *Att lära sig vårda – med stöd av handledning*. Lund: Studentlitteratur.
- Feldt, F. (2011). *Felicia försvann*. Sverige: Månocket. Utgiven enligt överenskommelse med Svante Weyler Bokförlag AB, Stockholm.
- Frederick, J & Goddard, C. (2010) "School was just a nightmare": childhood abuse and neglect and school experiences. *Child and Family Social Work*. Vol. 15. S. 22-30.

Friberg, F. (2006). Att bidra till evidensbaserad omvårdnad med grund i analys av kvalitativ forskning. I: Friberg, F. (red.). *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (s. 105-114). Lund: Studentlitteratur.

Giorgia Paleari, F., Regalia, C. & Fincham F D. Adolescents' Willingness to Forgive Their Parents: An Empirical Model. (2003). *Parenting: Science Practice*. Nr. 2. Vol. 3. S. 155-174.

Gregory, J. (2006). *Mamma sa att jag var sjuk*. Sverige: Bra Böcker.

Guénard, T. *Starkare än hatet*. (1999). Ängelholm: Catolica & Örebro: Bokförlaget Libris.

Gustafsson, PE., Nelson, N. & Gustafsson, PA. (2010). Diurnal cortisol levels, psychiatric symptoms and sense of coherence in abused adolescents. *Nord J Psychiatry*. Vol. 64. S. 27-31

Haydon A, A., Hussey M, J. & Halpern Tucker, C (2011). Childhood Abuse and Neglect and the Risk of STDs In Early Adulthood. *Perspective on Sexual and Reproductive Health*. Nr. 43(1). S. 16-22.

Helsingforsdeklarationen, (1964-2008). *WMA Declaration of Helsinki, -Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects*. Hämtad 3 mars, 2014, från <http://www.wma.net/en/30publications/10policies/b3/>

Helweg-Larsen, K., Fredriksen, M-L. & Larsen Boving, H. Violence, a risk factor for poor mental health in adolescence: A Danish nationally representative youth survey (2011). *Scandinavian Journal of Public Health*. Nr. 39. S. 849-856.

Jansson, S., Jernbro, C. & Långberg, B. (2011). *Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige – en nationell kartläggning 2011*. Sverige: Stiftelsen Allmänna Barnhuset och författarna.

Johansson, K. (2008). *Kan man bli sjuk av ord – Det osynliga våldet mot själen*. Hämtad 2 april, 2014, från https://mail.google.com/mail/?ui=2&ik=5ac28ac1cb&view=att&th=1451d0746274f604&attid=0.11&disp=safe&realattid=f_hth3e98010&zw

Kapeleris, A R. & Paivio, S C. (2011). Identity and Emotional Competence as Mediators of the Relation between Childhood Psychological Maltreatment and Adult Love Relationships. *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*. Nr. 20. S. 617-635.

Lagerberg, D. *Definition av samhällelig omsorgsbrist och skadlig behandling av barn*. Hämtad 1 april, 2014, från <http://www.regeringen.se/content/1/c4/27/54/7a74608b.pdf>

Lindell, C & Svedin, G. (2005). Mental health services provided for physically abused children in Sweden. A 4-year follow-up of child and adolescents psychiatric charts. *Nord j Psychiatry*. Nr. 59. S. 179-185.

Ludvigsson J.F. (2012). *Barnmisshandel*. Hämtad 14 april, 2014, från <http://www.internetmedicin.se/page.aspx?id=3623>

Lundman, B. & Hällgren Granheim, U. (2008). Kvalitativ innehållsanalys. Granheim, M. & Höglund-Nielsen, B. (Red.), *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso-och sjukvård*. (S. 159-172). Lund: Författarna och Studentlitteratur AB.

Nortvedt, P. & Grimen, H. (2006). *Sensibilitet och Reflektion-Filosofi och vetenskapsteori för vårdprofessioner*. Göteborg: Bokförlaget Diadlos AB.

Notisum (2001). *Socialtjänstlagen*. Hämtad 14 april, 2014, från <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20010453.htm>

Nyström, M. (2008). Hermenutik. I M. Granskär & B. Höglund-Nielsen (Red.), *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso – och sjukvård* (s. 125-144). Lund: Studentlitteratur.

Painter, K. & Scannapieco, M. (2013) Child Maltreatment: The Neurobiological Aspects of Posttraumatic Stress Disorder. *Journal of Evidence-Based Social Work*. Nr. 10. S. 276-284.

Pelzer, P. *Pojken som överlevde*. (1999). Stockholm: MånPocket. Enligt överenskommelse med Bokförlaget Forum AB, Stockholm.

Polit, F D & Beck, C T. (2008). *Nursing research. Generating and Assessing Evidence for Nursing Practice*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

Roesch-Marsh, A. (2014). 'Out of control': Making Sense of the Behavior of Young Referred to Secure Accommodation. *British Journal of Social Work*. Nr. 44. S. 197-213.

Rosberg, S. (2008). Fenomenologi. Granskär, M & Höglund, B. (red). *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso-och sjukvård*. S. 85-107. Lund: Studentlitteratur AB.

Segesten, K. (2006). Användbara texter. Friberg, F. (red). *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (s. 37-44). Lund: Studentlitteratur.

Socialstyrelsen, 2008. Hämtad 1 april, 2014, från <http://www.socialstyrelsen.se/etikisocialtjansten/polisanmalavidbarnmisshandel>

Soler, L., Paretilla, C., Kircher, T. & Forns, M. (2012). Effects of poly-victimization on self-esteem and post-traumatic stress symptoms I Spanish adolescents. *Eur Child Adolesc Psychiatry*. Nr. 21. S. 645-653.

Svensk författningssamling, (1980:100) *Sekretesslagen. Kap. 14 Bestämmelser om vissa begränsningar i sekretessen och om förbehåll*. Hämtad 14 april, 2014, från http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-1980-100/

Waade C, C., Hagen, R. & Fosse, R. (2013). Bardomstraumer og psykoser: en integrert forståelsesmodell. *Norsk Psykologiförening*. Nr. 50. S. 563-567.

Databas	Sökord	Träffar	Utvalda
Libris 140331	Biografi (Lz)	119 610	-
	+ Barn	1344	-
	+ Far illa	52	1
Libris 140331	Biografi	119 610	-
	+ Misshandel	46	-
	+ Barn	15	1
Libris 140331	Biografi	119 610	-
	+ Våld	76	-
	+ Barn	10	0

Vad gäller resterande biografier så gjordes sökningen på internetsidor som säljer litteratur. På dessa sidor, under rubriken biografier, söktes biografierna, som ingår i resultatet, genom att läsa på sammanfattningarna och på så sätt undersöka om de var relevanta att ha med i studien i relation till syfte och frågeställning. På detta sätt hittades resterande tre biografier som ligger till grund för studien (Bilaga 2).

Äcklig – En sann berättelse om en mors grymhet (2006) Constance Briscoe

Constance var van vid att bli misshandlad av sin egen mor, både psykiskt och fysiskt, och regelbundna slag och svält orsakade flickan mycket smärta. Men det var den känslomässiga tortyren, avsaknad av kärlek, som gjorde mest ont. Constance överlevde sin mors grymhet, mot alla odds och klarade av att studera vid universitetet och bli Storbritanniens första, svarta domare. (Används i resultatet).

Aldrig mera äcklig – Hon överlevde sin mors grymhet (2007) Constance Briscoe

Under sin uppväxt fick Constance hela tiden höra att hon var ful och äcklig, av sin egen mor. Trots den ständiga psykiska och fysiska misshandeln hade hon styrkan att gå vidare. Hon började studera juridik vid universitetet och finansierade sina studier med olika jobb. Constance gjorde många kosmetiska operationer vilka hon också jobbade ihop pengar till. Hon var övertygad om att hennes ansikte var fult. (Används i resultatet).

Felicia försvann (2011) Felicia Feldt

Felicia försvann, är en effektivt berättad och djupt drabbande skildring av en traumatiserad barndom. Felicia är barn nummer tre av nio. Papporna var fyra olika. Mamman såg sig själv som expert på barnuppfostran - men så var inte fallet. (Används i resultatet).

Mamma sa att jag var sjuk (2006) Julie Gregory

Julie överlevde Münchhausen by proxy, förmodligen den mest komplicerade och dödsbringande formen av barnmisshandel. Julie blev ständigt röntgad, opererad och medicinerad mot sjukdomar och tillstånd som skapades i moderns fantasi. Julie överlevde mot alla odds. (Används i resultatet).

Starkare än hatet (1999) Tim Guénard

Mamman lämnar honom bunden vid en elstolpe när han är tre år. Pappans nya fru låter honom sova i hundkojan. Pappan själv mosar hans näsa och trasar sönder hans ben. Tim överlever tack vare sin dröm: en dag ska han hämnas. (Används i resultatet).

Pojken som kallades Det (1995) Dave Pelzer

Pojken som kallades Det är den första i Dave Pelzers berättelser om misshandeln han fått utstå under sin barndom. Första boken beskriver mycket detaljerat vad Hon (mamman) utsatte honom för, både psykiskt och fysiskt. Denna biografi ligger inte till grund för resultatet utan lästes för att få en inblick i Pelzers liv som barn.

Pojken som inte fanns (1997) Dave Pelzer

Denna biografi handlar om tiden när Pelzer flyttar mellan olika barn- och fosterhem. Denna biografi ligger inte till grund för resultatet utan lästes för att få en inblick i Pelzers liv som barn.

Pojken som överlevde (1999) Dave Pelzer

Dave var tolv år den dagen han räddades. Skolan hade tillslut slagit larm och myndigheterna ingrep. Ett av de värsta fallen av misshandel uppdagades. Dave överlevde mirakulöst och har skapat sig ett meningsfullt liv trots den hemska misshandeln hans egen mor utsatte honom för. (Används i resultatet).